

гендерной картины мира. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://credonew.ru/content/view/384/56/>.

3. Волоснова Ю. А. Политкорректность и вмешательство в гендерную картину мира. Электронный ресурс. Режим доступа: <http://teleconf.ru/sborniki-nauchnyih-trudov/>

4. Гвоздева А. А. Языковая картина мира: лингвокультурологические и гендерные особенности. Автореф. дис. ... канд филол. наук. Краснодар, 2004. 15 с.

5. Нерознак В. П. Языковая личность в гендерном измерении. *Гендер: язык, культура, коммуникация*: Тезы I междунар. конференции. Москва, 1999. С. 70–71.

6. Українська мова: короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / за редакцією С. Я. Єрмоленко. Київ : «Либідь», 2001. 222 с.

КОНЦЕПТ СТАНОВЛЕННЯ ФЕМІНІТИВІВ ЯК СКЛАДОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ МОВНОЇ КАРТИНИ СВІТУ

Бернацька С. М.,

*Національний технічний університет України «Київський політехнічний
інститут імені Ігоря Сікорського»*

(Київ, Україна)

Мова – це найважливіший спосіб формування і становлення знань людини про світ. У процесі своєї діяльності та розвитку кожен індивід пізнає об'єктивну реальність і фіксує результати пізнання в слові, що є фундаментальною основою мовних знань, що в подальшому формує цілісну мовну картину світу – інформацію про навколишній світ, яка зафіксована в індивідуальній чи колективній свідомості і відтворюється засобами мови.

На думку американських мовознавців Едварда Сепіра та Бенджаміна Уорфа, що ще на початку ХХ століття розробили гіпотезу лінгвістичної відносності, яка полягала в різному сприйнятті світу представниками різних

мов та національностей. Основна думка такої гіпотези «влади мови над розумом» полягає в словах науковців: «Насправді «реальний світ» значною мірою неусвідомлено будується на мовних нормах певної групи... Ми бачимо, чуємо, сприймаємо так чи так ті або ті явища головним чином завдяки тому, що мовні норми нашого суспільства передбачають цю форму вираження [1, с. 261].

Вищезгадана гіпотеза не знайшла своєї підтримки у суспільстві, разом із тим вона дає підстави задуматися над впливом фемінітивів та маскулітивів на формування мовної картини світу.

У другій половині ХХ століття в Сполучених Штатах Америки та Німеччині з'явився соціально-мовний напрям феміністська лінгвістика, головною ідеєю якої було подолання стереотипного образу жінки, боротьба з дискримінацією жінок за статевою ознакою та андроцентризму мови, орієнтованого на чоловіка [2, с. 135].

Відомо, що фемінітиви – це такі слова жіночого роду, які є альтернативними аналогічним поняттям словам чоловічого роду за певною професією, видом діяльності та соціальним статусом. Постановою КМУ від 22 травня 2019 року № 437 «Питання українського правопису» було схвалено Український правопис у новій редакції, який був розроблений Українською національною комісією з питань правопису [3]. Так, п. 4 § 32 Українського правопису були внесені зміни до правопису іменникових суфіксів, за допомогою відповідних суфіксів від іменників чоловічого роду варто утворювати іменники на означення осіб жіночої статі, тобто фемінітиви: *студентка, директорка, філологиня, поетеса, адвокатеса*.

Фемінітиви як явище з'явилися досить давно. Ще до встановлення радянської влади на теренах України фемінітиви активно використовувалися, проте, були витіснені російською владою в 30-х роках ХХ століття та повернені у вжиток в 1991 році.

Вважається, що фемінітиви було вжито на території сучасної України в дописемні часи та були закріплені в перших пам'ятках української писемності – «Руській правді», «Слові о полку Ігоревім», «Повісті минулих літ» та

«Галицько-Волинському літописі». Вживалися терміни, які характеризували жіночий рід: *княгиня, цариця, наложниця*; ототожнювали належність до роду: *братова, синова*; узагальнювали за сферою діяльності: *дворная, стригущая*; належність до певної національної: *руська*.

У першому українському друкованому словнику Лаврентія Зизанія під назвою «Лексика», який датується 1596 роком, були використані слова-фемінитиви: *молодиця, невістка та інші*. Пізніше науковцями встановлено, що «Словарь» Бориса Грінченка, який було видано на початку ХХ століття налічувалося біля тисячі найменувань осіб жіночої статі. У свою чергу, найбільший український словник – одинадцятитомний «Словник української мови» (СУМ-11) кінця 20 століття налічує близько 3500 фемінитивів [4, с. 210].

Особливу увагу на фемінитиви було звернено після прийняття Литовського статуту та узаконення однаковості майнових і спадкових прав чоловіків та жінок, що забезпечило право участі жінок в державних, політичних та інших громадських справах. Так, в ХІХ столітті українська письменниця Наталія Іванівна Кобринська, виховуючи в собі та в своїх читачів високі духовно-моральні та національно-патріотичні чесноти, внесла значний вплив на розвиток жіночого руху через українську літературу, належала до того покоління жінок, які не мали права навчатися у вищих навчальних закладах та стояла біля витоків фемінізму. У листах до Івана Франка Наталія Кобринська неодноразово використовувала фемінитиви, письменниця писала «патріоти і патріотки», тим самим наголошуючи на потребі використання подвійних форм у словах – чоловічої та жіночої [5].

Отже, виходячи з вищесказаного, можна дійти висновку, що фемінитиви – це явище зовсім не нове, воно зустрічалося в українській мові ще за часів дописемності. Проте, такі слова-фемінитиви мали більше негативне забарвлення, оскільки вони не характеризувалися як такі, що відносяться до жіночої статі, а скоріше відзначали приналежність жінки чоловікові. Була поширена культурна традиція, яка визначала чоловічу стать першочерговою – андроцентризм.

Мова була, є і завжди буде динамічною, а тому й потребує закріплення суспільних змін у словах та термінах. Сьогодні увесь світ прагне до руйнування гендерної нерівності. Так, в англійській та фінській мовах немає граматичного роду, а в німецькій та французькій – вживаються як фемінітиви, так і маскулінітиви. Українська мова є індикатором соціальних змін для цілісного бачення мовної картини світу і повинна прагнути до гендерного балансу.

Список використаної літератури

1. Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии (пер. с англ. Е. Н. Перцова ; общ. ред. Е. А. Кибрик). Москва : «Прогресс», 1993. 656 с.
2. Петрова О. І. Тенденції фемінізації сучасної німецької мови. Верхньоволзький філологічний вісник. 2019. № 3. С. 134-139.
3. Постанова КМУ «Питання українського правопису» від 22 травня 2019 року № 437. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення: 21.01.2022)
4. Томіленко Л. М. Фемінітиви юридичної царини в українській загальномовній лексикографії ХХ-ХХІ століть. Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи: матеріали XV Всеукр. наук.-практ. конф. Київ: НАВС, 2019, Ч. 1, С. 209-212. URL: http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/15659/1/%D0%A3%D0%9A%D0%A0%20%D0%9C%D0%9E%D0%92%D0%90%20%D0%92%20%D0%AE%D0%A0%D0%98%D0%A1%D0%9F%D0%A0%D0%A3%D0%94%20%D0%A1%D0%A2%D0%90%D0%9D%2C%20%D0%9F%D0%A0%D0%9E%D0%91%D0%9B%2C%20%D0%9F%D0%95%D0%A0%D0%A1%D0%9F%20%D0%A71_p210-213.pdf (дата звернення: 21.01.2022)
5. Чорнієвич М. Фемінітиви притаманні українській мові, це не якість нове явище — мовознавця. URL: https://gazeta.ua/articles/istoriya-movi/_feminitivi-pritamanni-ukrayinskij-movi-ce-ne-yakes-nove-yavische-movoznavicya/843774 (дата звернення: 21.01.2022)